

Sygn.akt III AUa 290/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Barbara Orehwa-Zawadzka (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Elżbieta Zarzecka

SO del. Piotr Prusinowski

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 września 2013 r. w B.

sprawy z odwołania R. R.

przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w B. P. Terenowa w Z.

o emeryturę rolniczą

na skutek apelacji wnioskodawczyni R. R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 18 stycznia 2013 r. sygn. akt III U 984/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 290/13

UZASADNIENIE

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział w B. P. Terenowa w Z. decyzją z dnia 31 października 2012 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 roku, Nr 50, poz. 291 ze zm.) odmówił R. R. przyznania prawa do emerytury rolniczej. W ocenie organu rentowego wnioskodawczyni nie podlegała ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres 25 lat tj. co najmniej 100 kwartałów.

W odwołaniu od powyższej decyzji R. R. wniosła o jej zmianę i przyznanie jej prawa do emerytury rolniczej.

Sąd Okręgowy w Łomży III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu powyższego odwołania, wyrokiem z dnia 18 stycznia 2013 roku oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, że R. R. (urodzona w dniu (...)) obecnie nie prowadzi gospodarstwa rolnego. Ubezpieczeniu rolników podlegała jako rolniczka w następujących okresach: od dnia 20.02.1968 roku – do dnia 7.10.1970 roku, od dnia 3.08.1970 roku – do dnia 31.05.1974 roku, od dnia 1.07.1978 roku - do dnia 31.12.1982 roku, od dnia 01.01.1983 roku – 31.12.1987 roku tj. łącznie 59 kwartałów. W dniu 1.10.2012 roku złożyła w KRUS Oddział w Z. wniosek o przyznanie jej prawa do emerytury rolniczej. Okresy pracy od dnia 8.10.1970 roku do dnia 2.08.1971 roku w Zakładach (...) w W., od dnia 1.06.1974 roku do dnia 20.03.1988 roku w (...) Spółdzielni (...) w P. oraz od dnia 29.01.2001 do dnia 31.12.2006 roku w (...) SA w Ł.

zaliczył Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w B., przyznając R. R. emeryturę od dnia 20.02.2012 roku ZUS ustalił R. R. staż ubezpieczeniowy w wysokości 20 lat, 6 miesięcy i 19 dni okresów składkowych. Ponadto przy ustalaniu wysokości emerytury uwzględniono zwiększenie z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie rolnicze od dnia 1.07.1977 roku do dnia 31.12.1989 roku. W okresie od dnia 7.08.1987 roku do dnia 19.02.2012 roku R. R. była uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy z ZUS. Należy wskazać, że R. R. w kwestionariuszu dołączonym do wniosku o emeryturę z KRUS pominęła powyższe okresy pracy, za wyjątkiem okresu pracy w (...) Spółdzielni (...) w P.. Decyzją zaskarżoną w niniejszej sprawie, odmówiono R. R. prawa do emerytury rolniczej na podstawie art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników. W uzasadnieniu decyzji KRUS wskazał, iż wnioskodawczyni nie podlegała ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres 25 lat tj. co najmniej 100 kwartałów. KRUS uznał okresy pracy w gospodarstwie rolnym wskazane przez wnioskodawczynię w kwestionariuszu, za wyjątkiem okresu od dnia 8.10.1970 roku do dnia 2.08.1971 roku, gdy pracowała w Zakładach (...) w W.. Oczywistym jest, iż pracując w miejscowości oddalonej o ponad 500 km od gospodarstwa rolnego rodziców położonego w K. nie mogła równocześnie w tym samym czasie pracować na tymże gospodarstwie. W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy wskazał, że w przypadku R. R. nie mogły znaleźć zastosowania przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1989 roku, Nr 24, poz. 133 ze zm.). Powyższa ustawa została uchylona z dniem 1.01.1991 roku na podstawie art. 122 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników. Skarżąca nie mogła nabyć prawa do emerytury na podstawie uchylonych przepisów, gdyż do wejścia w życie nowej ustawy nie miała wymaganych ukończonych 60 lat. Następnie zaś mając na uwadze przepisy ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników, Sąd Okręgowy stwierdził, iż do stażu ubezpieczeniowego wnioskodawczyni zaliczeniu podlegają okresy opłacania składek na ubezpieczenia rolnicze, a więc okresy od dnia 1.07.1978 roku – do dnia 31.12.1982 roku, od dnia 1.01.1983 roku – do dnia 31.12.1987 roku oraz okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990, a także prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 roku. Powyższe zostało uwzględnione przez organ rentowy przy ustalaniu okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu rolników zgodnie z wnioskiem. Jednocześnie do stażu ubezpieczeniowego w systemie rolniczym, osobom urodzonym po dniu 31.12.1948 roku nie można zaliczyć okresów, od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi tj. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Skoro wnioskodawczyni urodziła się po dniu 31 grudnia 1948 roku, to nie można jej doliczyć do rolniczego stażu emerytalnego okresu podlegania przez nią pracowniczym ubezpieczeniom społecznym. Prawo do emerytury rolniczej w jej wypadku zależy więc wyłącznie od wykazania okresów ubezpieczenia rolniczego. Sąd Okręgowy wskazał także, że okresy pracy w gospodarstwie rolnym rodziców skarżącej 20.02.1968 roku - 7.10.1970 roku, 03.08.1970 roku – 31.05.1974 roku podlegają zaliczeniu do okresów podlegania ubezpieczeniu na podstawie art. 20 ust. 1 pkt. 1 i 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników. Jednakże okresów tych nie zalicza się do okresów ubezpieczenia, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów (art. 20 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników). Skoro więc wnioskodawczyni w okresie od dnia 1 stycznia 1988 do dnia 31 grudnia 1990 roku w myśl art. 3 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku była wyłączona z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych (nie podlegała rolniczemu ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu), to okres ten nie może zostać uwzględniony jej na zasadach przewidzianych w art. 20 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników przy obliczaniu stażu emerytalnego uprawniającego do emerytury rolniczej (podobnie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 lutego 2012 roku, I UK 304/11, opublikowane LEX nr 1212046). Jeśli zaś chodzi o okres po dniu 1.01.1991 roku to podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników zależało od spełnienia przesłanek określonych w przepisach ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników. Wnioskodawczyni od dnia 29.01.2001 roku do dnia 30.06.2002 roku, z uwagi na zatrudnienie w (...) SA w Ł., jak też od dnia 1.01.1991 roku do dnia 30.06.2002 roku, z uwagi na ustalone prawo do renty była wyłączona od podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu. Na marginesie Sąd Okręgowy wskazał, że uzyskanie przez R. R. emerytury w systemie pracowniczym uwzględniało rekompensatę za okres podwójnego ubezpieczenia - z tytułu zbiegu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników i ubezpieczenie pracownicze - według art. 56 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Skarżąca nie dostrzega faktu, iż w razie zbiegu prawa do emerytury

przysługującej na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników z prawem do emerytury z innego ubezpieczenia społecznego, uprawnionemu wypłaca się jedno wybrane przez niego świadczenie, a nie oba świadczenia równocześnie (art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników). Odmowa przyznania przez organ rentowy skarżącej prawa do emerytury rolniczej wobec nie spełnienia tej przesłanki odpowiada prawu. Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy oddalił odwołanie R. R. na podstawie art. 477¹⁴§ 1 kpc.

R. R. zaskarżyła powyższy wyrok w całości, kwestionując ustalenia faktyczne dotyczące przyjęcia, iż nie wykazała podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres 25 lat tj. co najmniej 100 kwartałów.

Z treści apelacji wynikało, iż R. R. wnosi o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie jej prawa do emerytury rolniczej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wywiódł trafne wnioski. Sąd Apelacyjny w całości aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy przyjmuje za swoje.

Kwestią sporną w niniejszej sprawie było ustalenie, czy R. R. spełniła przesłanki z art. 19 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników warunkujące przyznanie jej prawa do emerytury rolniczej. Zgodnie z art. 19 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny (w przypadku R. R. urodzonej w dniu (...) – 60 lat) i podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem art. 20. Nie ulegało wątpliwości, iż R. R. legitymuje się wymaganym wiekiem, natomiast sporne pozostawało, czy udowodniła wymagany staż podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku dokonał szczegółowych ustaleń odnośnie poszczególnych okresów ubezpieczenia, o których zaliczenie wnosiła R. R.. Następnie zaś wskazał podstawę prawną dotyczące każdego okresu i dokonał prawidłowej wykładni przepisów. W tym miejscu nie ma potrzeby powtarzania argumentacji Sądu Okręgowego, zawartej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, którą Sąd Apelacyjny w całości aprobuje.

W odniesieniu do zarzutów apelacyjnych należy jedynie dodać, że w prawie ubezpieczeń społecznych obowiązuje zasada jednego świadczenia. R. R. nabyła prawo do emerytury z systemu powszechnego, przyznane przez ZUS od dnia 20 lutego 2012 roku. Przy ustaleniu wysokości tego świadczenia na podstawie art. 56 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych uwzględniono zwiększenie z tytułu opłacania przez wnioskodawczynię składek na ubezpieczenie rolników od dnia 1 lipca 1977 roku do dnia 30 grudnia 1989 roku (k. 17 akt rentowych). ZUS zaliczył wnioskodawczyni do stażu ubezpieczeniowego następujące okresy zatrudnienia: od dnia 8 października 1970 roku do dnia 2 sierpnia 1971 roku w Zakładach (...) w W., od dnia 1 czerwca 1974 roku do dnia 20 marca 1988 roku w (...) Spółdzielni (...) w P. oraz od dnia 29 stycznia 2001 roku do dnia 3 grudnia 2006 roku w (...) S.A. w Ł.. Łącznie ZUS ustalił, że R. R. legitymuje się łącznie okresami składkowymi w wysokości 20 lat, 6 miesięcy i 19 dni. Skoro na potrzeby emerytury przyznanej w systemie powszechnym zaliczono jej okres pracy w Zakładach (...) w W., to nie sposób obecnie na potrzeby emerytury rolniczej ponownie zaliczyć tego samego okresu do stażu ubezpieczeniowego – tym razem jako okresu pracy w gospodarstwie rolnym. Jeśli wnioskodawczyni przed wyjazdem do W. do pracy zawodowej wykonywała prace w gospodarstwie rolnym, a po powrocie uczestniczyła w pracach polowych w gospodarstwie, to ten okres nie może zostać zaliczony podwójnie – w dwóch systemach - powszechnym i rolniczym. Zasadą jest jednokrotne zaliczenie każdego z okresów ubezpieczenia, a w gestii wnioskodawczyni leży wybór systemu, do którego chce zaliczyć dany okres. Okres od dnia 8 października 1970 roku do dnia 2 sierpnia 1971 roku został zaliczony do stażu pracowniczego i nie może być jednocześnie zaliczony do okresu pracy w gospodarstwie rolnym. Kwestia konkurencyjności obu systemów ubezpieczeniowych wyklucza możliwość zaliczenia tego samego okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Zgodnie z wyrokiem

Sądu Najwyższego Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 8 maja 2007 roku (II UK 164/2006, LexPolonica nr 1383255, OSNP 2008/11-12 poz. 172), dokonanie przez ubezpieczonego wyboru co do zaliczenia wskazanego okresu do okresu ubezpieczenia, od którego zależy prawo do emerytury w określonym systemie (pracowniczym lub rolniczym), uniemożliwia późniejsze zaliczenie tego samego okresu w innym systemie (art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników i art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

Pozostałe kwestie wskazywane przez wnioskodawczynię w apelacji, dotyczące jej sytuacji rodzinnej i zdrowotnej niewątpliwie są kwestiami ważnymi, jednakże nie miały żadnego wpływu na możliwość przyznania prawa do emerytury rolniczej. Nie ma możliwości uwzględnienia tych okoliczności z uwagi na zasady współżycia społecznego. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych art. 5 kc nie ma zastosowania, zaś materialnoprawną podstawą świadczeń emerytalno-rentowych mogą być tylko przepisy prawa, a nie zasady współżycia społecznego (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: wyrok z dnia 19 czerwca 1986 roku, II URN 96/86 Służba Pracownicza 1987/3; wyrok z dnia 29 października 1997 roku, II UKN 311/97 OSNAPiUS 1998/15 poz. 465; wyrok z dnia 26 maja 1999 roku, II UKN 669/98 OSNAPiUS 2000/15 poz. 597 - notka; wyrok z dnia 12 stycznia 2000 roku, II UKN 293/99 OSNAPiUS 2001/9 poz. 321 - notka, postanowienie z dnia 26 maja 1999 roku II UKN 670/98 niepublikowane).

Mając na uwadze powyższe, ponieważ R. R. nie spełniła ustawowej przesłanki legitymowania się wymaganym co najmniej 25 letnim okresem ubezpieczenia rolniczego, nie przysługuje jej prawo do emerytury rolniczej.

W tym stanie rzeczy, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc orzekł jak w sentencji wyroku.